

**SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO WYCHOWAWCZY DLA DZIECI
NIEWIDOMYCH I SŁABO WIDZĄCYCH IM.KS.PRYMASA STEFANA
KARDYNAŁA WYSZYŃSKIEGO W RADOMIU**

Program wychowawczo - profilaktyczny

Akty prawne:

Podstawa prawna:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych
- Konwencja o Prawach Dziecka
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. „Prawo oświatowe” (Dz. U 2017 poz. 59).
- Rozporządzenie MEN z dn. 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym
- Zgodnie ze zmianami w przepisach prawa od nowego roku szkolnego 2019/20 art. 26 ustawy Prawo Oświatowe (Dz. U z 2019 r. poz. 1148, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.
- Karta Nauczyciela

Wstęp

Edukacja osób niepełnosprawnych polega na integralnej realizacji funkcji wychowawczej, dydaktycznej i opiekuńczej placówki z uwzględnieniem specyficznych form i metod pracy oraz zasad nauczania.

Program wychowawczo – profilaktyczny wraz ze szkolnym zestawem programów nauczania określa działalność edukacyjną placówki. Skierowany jest do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Wychowanie to proces wspomagania dziecka w rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości na miarę możliwości psychofizycznych jednostki.

Proces wychowania rozpatrywany jest w czterech sferach rozwojowych:

- fizycznej – nabywanie wiedzy i umiejętności umożliwiających odpowiednie funkcjonowanie ucznia/wychowanka;
- psychicznej (emocjonalnej i intelektualnej) – określony jako stosunek jednostki do siebie i świata;
- społecznej – ściśle związane z rolami społecznymi;
- aksjologicznej (duchowej) – związany z systemem wartości, zaspokajaniem potrzeb ucznia/wychowanka w znaczeniu duchowym.

Profilaktyka jako działalność szkolna polega na realizowaniu zadań związanych z podejmowaniem działań chroniących wychowanków przed różnorodnymi zakłóceniami w rozwoju i funkcjonowaniu społecznym.

Jest to proces związany z jednoczesnym wspomaganiem ucznia w radzeniu sobie z trudnościami, ograniczaniem i likwidowaniem czynników, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorganizują zdrowy styl życia.

Działania profilaktyczne obejmować będą:

- głównie profilaktykę uniwersalną, która wspiera wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia;
- selektywną polegającą na wspieraniu uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażenia na rozwój zachowań ryzykownych;
- wskazującą – wspieraniu uczniów i wychowanków, u których występują inne zachowania ryzykowne, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia;

I. Charakterystyka sylwetki absolwenta Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych i Słabo Widzących w Radomiu oraz środowiska wychowawczo – profilaktycznego.

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy jest placówką o zasięgu ponadregionalnym, zapewniającym edukację na wszystkich etapach kształcenia, realizującym zajęcia rewalidacyjne oraz zapewniającym całodobową opiekę w grupach wychowawczych.

W ramach swojej pracy realizowane są zajęcia w oddziałach rewalidacyjno – wychowawczych w których uczestniczą osoby z niepełnosprawnością w stopniu głębokim.

Na poziomie szkoły podstawowej szkoły i przysposabiającej do pracy kształcą się uczniowie o obniżonej sprawności intelektualnej w stopniu umiarkowany, znacznym ze sprzężonymi niepełnosprawnościami.

1.1. Główne założenia profilaktyczno - wychowawcze placówki

Każdy uczeń, wychowanek Ośrodka nawet z najbardziej złożoną niepełnosprawnością jest podmiotem naszych oddziaływań.

Ośrodek jest miejscem w którym wychowanek może zaspokajać podstawowe potrzeby fizyczne i psychiczne.

Naczelnym zadaniem placówki jest optymalny rozwój osobowy wychowanka. Zadanie te nauczyciele, wychowawcy przy współpracy rodziców realizują poprzez:

- postrzeganie ucznia w kategoriach jego podmiotowości, godności, wolności, niepowtarzalności z zachowaniem jego praw i obowiązków
- wspomaganie w każdej działalności; edukacyjnej, wychowawczej, rewalidacyjnej rozwoju jednostki we wszystkich sferach rozwojowych: psychicznej, fizycznej, społecznej i duchowej
- rozwijanie komunikacji, czyli porozumiewania się z otoczeniem w najpełniejszy i indywidualny sposób
- dążenie do maksymalnej samodzielności i zaradności życiowej
- wyposażenie uczniów w takie umiejętności i kompetencje, które w przyszłości pozwolą uczestniczyć mu w różnorodnych formach życia: „Ja jako członek rodziny”, „Ja jako uczeń”, „Ja jako członek społeczności”.

1. 2. Ocena możliwości rozwojowych ucznia/wychowanka

Uczniowie o obniżonej sprawności intelektualnej z dodatkowymi dysfunkcjami rozwojowymi wykazują obniżoną sprawność psychofizyczną, spostrzegają najczęściej tylko cechy konkretne, nie odróżniają cech ważnych. Wykazują trudności w skupieniu uwagi dowolnej, natomiast dobrze koncentrują uwagę przy wykonywaniu prostych czynności mechanicznych i na interesujących przedmiotach. Dominuje uwaga mimowolna. Jednostka wykazuje ograniczony zakres pamięci. Wymowa jest niewyraźna, wadliwa, wypowiedzi mają ograniczony zasób słownictwa, nie zawierają

pojęć abstrakcyjnych. Upośledzone jest rozumowanie przyczynowo – skutkowe. Wykazują wolne tempo i sztywność myślenia, brak samodzielności i zdolności do samokontroli. Ruchy wykonują mało precyzyjne i niezgrabne, mają wolne tempo pracy. Mogą wyuczyć się prostych czynności samoobsługowych. Głównie uczą się przez naśladownictwo. Ujawniają wrażliwość emocjonalną oraz głębokie przywiązanie do wybranych osób, miejsc. Są zdolne do okazywania uczuć, przywiązania. Słabo kontrolują swoje emocje, popędy i dążenia. Z pomocą osób dorosłych są w stanie uczestniczyć w życiu społecznym dostosowując się do zasad i norm ogólnie przyjętych.

1.3. Podstawowe zadania pedagoga, psychologa, nauczycieli i wychowawców w realizacji programu wychowawczo – profilaktycznego

- utrzymywanie pozytywnych relacji osobowych z wychowankami
- kierowanie i integrowanie społeczności szkolnej, klasowej
- rozpoznawanie i diagnozowanie problemów wychowawczych
- aktywny udział w realizacji działań wynikających z doraźnych potrzeb i planowej realizacji programu wychowawczo – profilaktycznego
- praca indywidualna i grupowa z uczniami, rodzicami potrzebującymi pomocy psychologiczno – pedagogicznej
- dbanie o poczucie bezpieczeństwa, akceptację
- wspieranie rozwoju oraz usamodzielnianie się
- współpraca z rodzicami i innymi instytucjami sprawującymi opiekę prawną
- współpraca z nauczycielami, wychowawcami, pedagogiem, psychologiem i pielęgniarką szkolną
- podnoszenie posiadanych umiejętności i kompetencji wychowawczych

1. 4. Bilans zasobów szkolnych

Specjalny Ośrodek Szkolno – wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabo Widzących w Radomiu dysponuje:

- zasobami materialnymi i technicznymi: wyspecjalizowane i dostosowane do potrzeb uczniów pracownie terapeutyczne i klasopracownie, sale gimnastyczne, pomieszczenia grup wychowawczych, kuchnię i stołówkę, pokoje gościnne dla przyjezdnych rodziców
- zasoby organizacyjne: działające koła zainteresowań, teatrzyk uczniowski oraz wolontariat (świątelnica?)
- oraz wykwalifikowaną kadrą pedagogiczną i przeszkolony personel pomocniczo - administracyjny

W ramach pracy dydaktyczno –wychowawczej oferujemy:

- możliwość całodobowej opieki
- wielorakość oddziaływań w postaci różnorodnych form rewalidacji:
 - naukę poruszania się i orientacji w przestrzeni

- fizykoterapię
- naukę czynności życia codziennego
- usprawnianie widzenia
- zajęcia muzyczne i rytmiczne
- gimnastykę korekcyjną
- zajęcia na basenie
- hipoterapię
- kynoterapię
- logopedię
- alternatywne sposoby komunikacji
- naukę pisma punktowego Brail'a
- zajęcia ruchu rozwijającego W. Sherborne
- Program Aktywności Knillów
- Metoda audio – psycho – lingwistyczna Tomatisa
- Metoda Integracji Sensorycznej
- zajęcia z sensoplastyki

Wychowankowie podczas pobytu w Placówce korzystają z opieki psychologa, pedagoga oraz specjalistów rewalidacji indywidualnej. Mają stały dostęp do podstawowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej.

1. 5. Uświadomienie roli rodziny w realizacji zadań programu

Rodzina ma za zadanie uczestniczenie w diagnozie potrzeb dziecka w zakresie oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych. Systematycznie współpracować z wychowawcami, terapeutami. Brać udział w realizacji treści zawartych w programie. Wspierać działania inicjowane w Ośrodku, dbać o dobro dziecka i całej społeczności szkolnej. Adekwatnie reagować w sytuacjach zagrożenia dla prawidłowego rozwoju młodego człowieka.

W działaniach tych wspierać rodzinę będą : Dyrekcja Ośrodka, nauczyciele, wychowawcy , pedagog i psycholog szkolny oraz wszyscy niepedagogiczni pracownicy placówki.

1. 6. Zewnętrzne źródła wsparcia wychowawczego i profilaktycznego

Współpraca z rodzicami polega na:

- systematyczne spotkania, rozmowy indywidualne i telefoniczne nauczycieli/ wychowawców z rodzicami
- zebrania ogólne dla rodziców z dyrekcją i wychowawcami
- wizyty domowe pedagoga szkolnego (wg potrzeb)
- pedagogizacja rodziców (pogadanki, warsztaty, rozwiązywanie sytuacji trudnych)
- zapoznanie rodziców z zadaniami i zamierzeniami dydaktyczno – wychowawczymi w danej klasie i szkole, przepisami dotyczącymi zasad oceniania, promowania i klasyfikowania uczniów, organizacją opieki

psychologiczno – pedagogicznej, harmonogramem zajęć w placówce, statutem Ośrodka

- udział rodziców w podejmowaniu różnych decyzji istotnych dla szkoły: Rada Rodziców, opiniowanie oraz indywidualne inicjatywy rodziców
- współdziałanie podczas organizowania imprez okolicznościowych i różnorodnych form wypoczynku (wycieczki, pikniki)
- udział rodziców w realizowaniu niektórych zagadnień programowych
- angażowanie w prace na rzecz szkoły
- uhonorowanie rodziców najbardziej zaangażowanych w prace na rzecz Ośrodka

Współpraca szkoły ze środowiskiem :

- Poradnie psychologiczno – Pedagogiczne : korzystanie z zaleceń podczas pracy z uczniem, kierowanie na badania i konsultacje, zapraszanie pracowników na spotkania z nauczycielami, prowadzenie warsztatów, szkoleń
- Organizacje pozarządowe: Stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych
- Miejski Ośrodek Społeczny: finansowanie posiłków dla podopiecznych placówki, organizacja pomocy finansowej dla potrzebujących rodzin, udział pedagoga szkolnego w spotkaniach dotyczących Posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Pomocy w Rodzinie
- Policja i Straż: spotkania uczniów z przedstawicielami zawodów, pogadanki na temat bezpieczeństwa w różnych sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu, organizacja alarmów przeciwpożarowych
- Sąd: zgłaszanie poważnych zaniedbań wobec podopiecznych placówki (długa, nieusprawiedliwiona absencja wychowanków, przemoc, agresje wobec małoletnich), spotkania pedagogicznych pracowników Ośrodka z kuratorami sądowymi (omawianie sytuacji rodzinnej, postępów i trudności w nauce)
- Gminne Ośrodki Kultury: udział w imprezach okolicznościowych,
- Miejska Biblioteka Publiczna: współpraca w zakresie organizowania konkursów, spotkań integracyjnych, zajęć edukacji czytelniczej, wystaw, imprez gminnych
- Szkoły: organizowanie międzyszkolnych imprez sportowych, konkursów wokalnych, plastycznych, teatralnych
- Domy dziecka i inne organizacje współpracujące ze szkołą w realizacji działań wspierających i promujących zdrowy styl życia.

1. 7. Model absolwenta

Absolwent SOSW porozumiewa się z otoczeniem w najpełniejszy sposób, werbalnie lub wykorzystując alternatywne sposoby komunikacji. Jest samodzielny i na miarę swoich możliwości niezależny życiowo. Uczestniczy w różnych formach życia społecznego. Zna i przestrzega normy i zasady współżycia, zachowując prawo do swojej odmienności. Ma poczucie własnej wartości i sprawstwa. Potrafi wyrażać swoje potrzeby i emocje. Chętnie przebywa z bliskimi osobami i nawiązuje prawidłowe relacje społeczne. Dbą o higienę osobistą i estetykę otoczenia. Umie zachować się w miejscach użyteczności publicznej.

Wielokierunkowość naszych oddziaływań z ciągłym uwzględnianiem potrzeb psychofizycznych wychowanka ma wyposażyć go w takie umiejętności, aby:

- Nabył umiejętność porozumiewania się z otoczeniem w najpełniejszy sposób werbalnie lub pozawerbalnie,
- Zdobył maksymalną samodzielność w zakresie zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych,
- Był zaradny w życiu codziennym na miarę swych możliwości psychofizycznych,
- Mógł uczestniczyć w różnych formach życia społecznego na równi z innymi członkami danej zbiorowości,
- Zna i przestrzega ogólnie przyjęte normy współżycia, zachowując prawo do swojej indywidualności,
- Rozumiał zjawiska go otaczające – społeczne i przyrodnicze,
- Uczył się i nabywał umiejętności przydatne w życiu dorosłym.
- Umie rozpoznawać i nazywać uczucia,
- Potrafi radzić sobie w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych,
- Potrafi prosić o pomoc w sytuacjach trudnych,
- Posiada zainteresowania, które może doskonalić w dorosłym życiu,
- Wykazuje zainteresowanie kulturą, tradycją, swoim regionem,
- Rozumie potrzebę budowania wokół siebie kręgu osób, które będą wspierać go w życiu dorosłym,
- Umie poprawianie zachować się w miejscach użyteczności publicznej.
- Posiada zainteresowania, które może doskonalić w dorosłym życiu.

II. Analiza dotychczasowych działań profilaktycznych i wychowawczych szkoły

2. 1. Sposób monitorowania i diagnozowania problemów profilaktyczno -wychowawczych.

Dobór metod i narzędzi ewaluacyjnych zależy od zespołu ewaluacyjnego i specjalistów. Diagnoza dokonana jest w oparciu o metody:

- obserwacja – gromadzenie informacji na temat funkcjonowania i specyfiki działania jednostki, grupy
- ankieta – poznanie oczekiwań i zadań do realizacji procesu profilaktyczno - wychowawczego
- wywiad – jako forma pomocnicza w uzupełnianiu informacji zawartych w ankiecie, kwestionariuszu
- grupy fokusowe – zespoły powołane do wnikliwej eksploracji określonego zagadnienia (zespoły diagnostyczne)
- analiza dokumentacji uczniów i szkoły (szkolny zestaw programów nauczania, indywidualne programy edukacyjno - terapeutyczne, zeszyty i karty obserwacji)
- analiza przypadku
- wystandaryzowane narzędzia diagnostyczne oraz diagnozę pedagogiczną i karty obserwacji uczestnika zajęć rewalidacyjnych.

2. 2. Analiza wyników przeprowadzonej diagnozy z zakresu potrzeb i oczekiwań rodziców.

Wychowanie jest procesem ciągłym, stale trwający. Wspólne, jednotorowe oddziaływania wychowawczo – profilaktyczne nauczycieli, rodziców, pracowników Ośrodka są niezbędne do kształtowania właściwych kompetencji w tym zakresie.

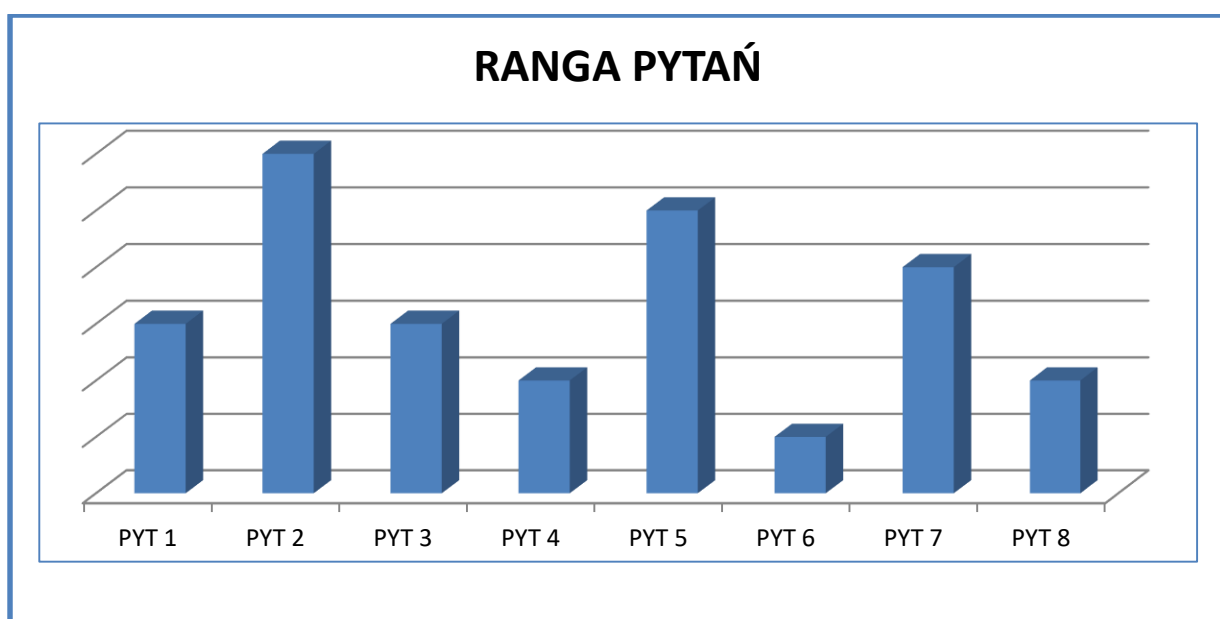
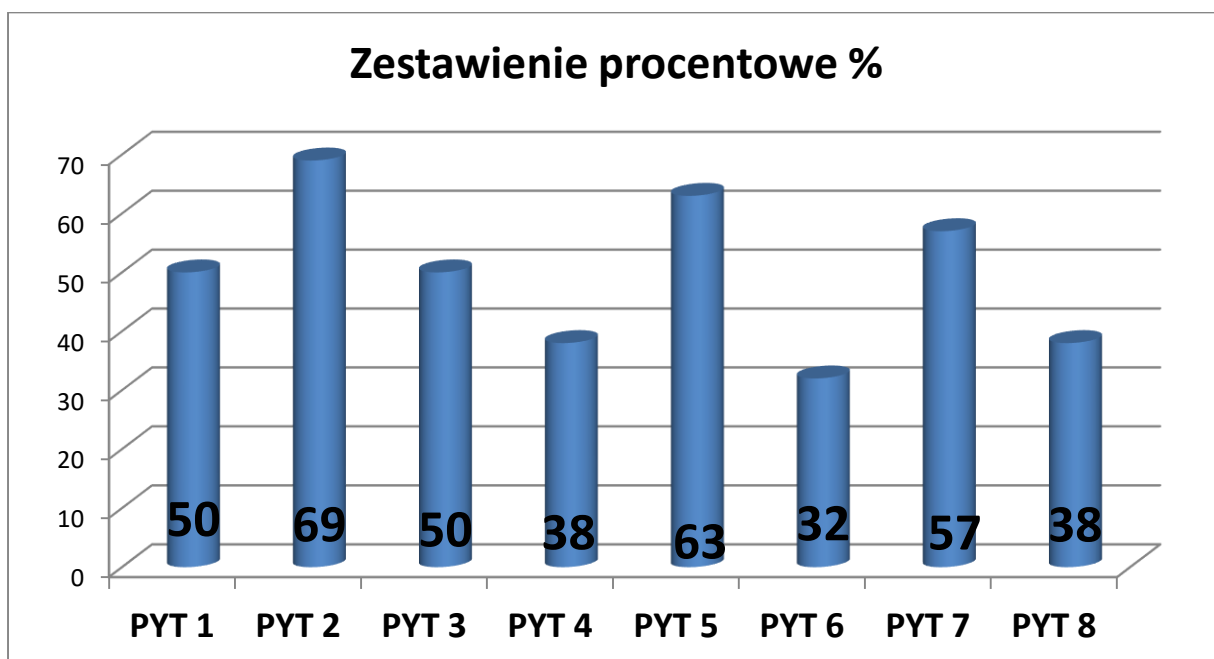
Wychodząc naprzeciw potrzebom rodziny, chcąc zapoznać się z opiniami, oczekiwaniami i potrzebami rodziców dokonaliśmy analizy istniejącej dokumentacji szkolnej oraz przygotowaliśmy kwestionariusz ankiety. Zebrane wyniki z powyższych narzędzi zgromadzonych do Programu wychowawczo - profilaktycznego oraz analiza wyników ewaluacji wewnętrznej pozwoliły określić nam priorytety w pracy z podopiecznym placówki.

Wyniki i analiza ankiet określona w poszczególnych punktach wykazała :

W obszarze I : Co jest dla Państwa najważniejsze w procesie wychowania swojego dziecka rodzice udzielili następujących odpowiedzi:

1. Zaspokajanie podstawowych potrzeb – 50%
2. Utrzymywanie jak najlepszego stanu zdrowia – 69%
3. Rozwijanie sprawności fizycznej – 50%
4. Uczestnictwo wychowanków w życiu społecznym i kulturalnym – 38%
5. Dbanie o bezpieczeństwo – 63%
6. Rozbudzanie w dziecku zainteresowania i ciekawości świata – 32%
7. Przekazywanie dobrych wzorców – 57%
8. Rozwój zainteresowań – 38%

Analiza potrzeb przedstawia poniższy wykres

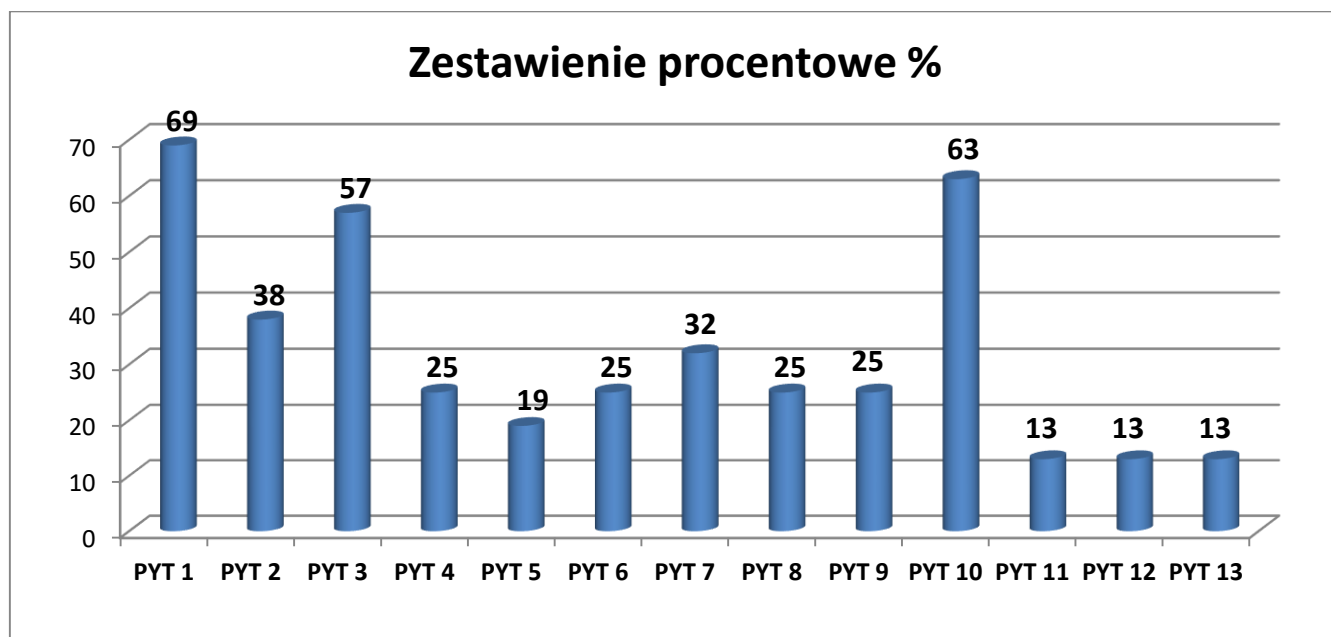

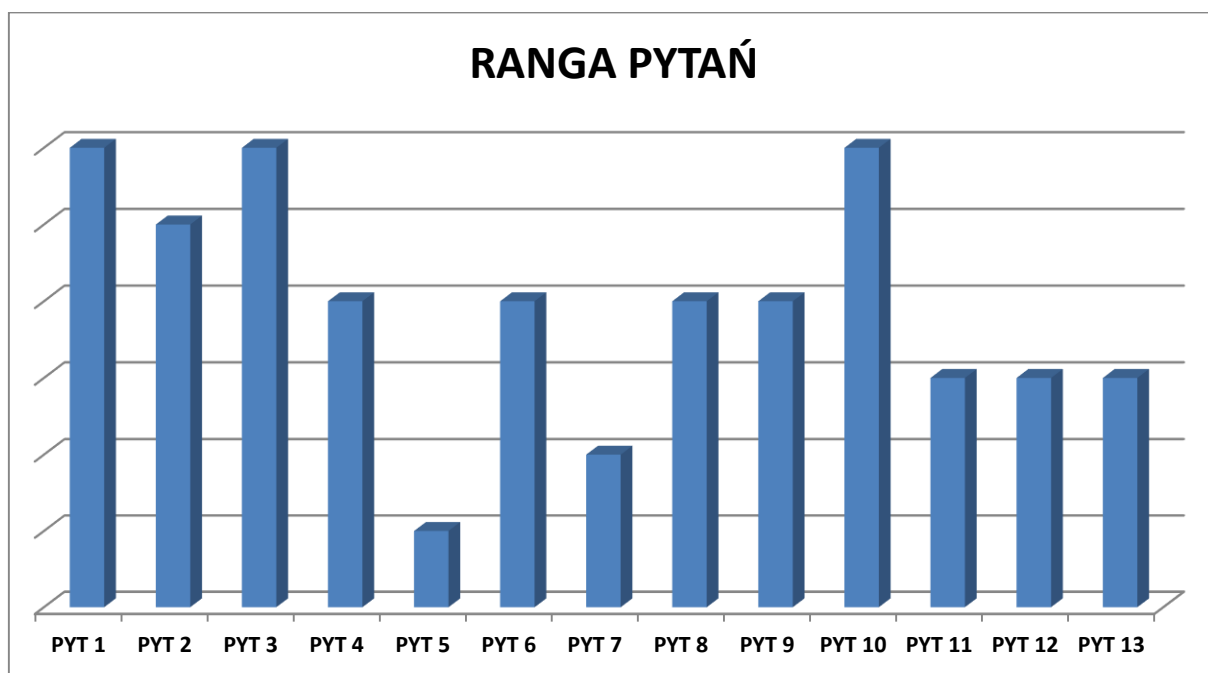
Ankieta przeprowadzona wśród rodziców dotycząca **obszaru I** wykazuje, że najważniejszym działaniem jest utrzymywanie jak najlepszego stanu zdrowia swoich dzieci (PYT 2) następnie dbałość o bezpieczeństwo dzieci (PYT 5), trzecie miejsce zajmuje odpowiedź przekazywanie dobrych wzorców (PYT 7). Najniżej ankietowani ocenili rozbudzanie w dziecku zainteresowania i ciekawości świata (PYT 6).

**W obszarze II : Jakie są Państwa oczekiwania wobec szkoły i jej pracowników
rodzice udzielili następujących odpowiedzi:**

1. Wsparcie w wychowaniu i rozwoju – 69%
2. Opanowanie zachowań trudnych i sytuacji zakłócających proces wychowania – 38%
3. Nauka samodzielności w zakresie toalety, mycia, ubierania się – 57%
4. Ustalenie norm i granic – 25%
5. Zwiększenie bezpieczeństwa uczniów – 19%
6. Ograniczenie negatywnych wpływów oddziaływań pomiędzy poszczególnymi uczniami – 25%
7. Pomoc psychologiczno – pedagogiczną dla wychowanków i ich rodzin – 32%
8. Pomoc materialną, przy pozyskiwaniu środków na sprzęt rehabilitacyjny – 25%
9. Wsparcie przy rozwiązywaniu problemów bieżących – 25%
10. Zwiększenie liczby zajęć rewalidacyjnych (logopeda, basen, usprawnianie widzenia, orientacja w przestrzeni) – 63%
11. Lepszy kontakt rodziców z nauczycielami/wychowawcami – 13%
12. Podnoszenie kompetencji nauczycieli/ wychowawców w pracy terapeutycznej – 13%
13. Lepiej przygotowani do pracy z osobami niepełnosprawnymi pracownicy obsługi i administracji – 13%

Analiza oczekiwań rodziców wobec szkoły przedstawia poniższy wykres

Ankieta dotycząca **obszaru II** wykazuje, że najważniejszym zadaniem jakie stawiają przed szkołą jest wsparcie ich dzieci w wychowaniu i rozwoju (PYT 1), następnie zwiększenie liczby zajęć rewalidacyjnych (PYT 10), trzecie miejsce zajmuje nauka samodzielności w zakresie toalety, mycia, ubierania się (PYT 3). Na takim samym poziomie znajdują się odpowiedzi na pytania: ustalenie norm i granic, ograniczenie negatywnych wpływów oddziaływań pomiędzy poszczególnymi uczniami, Pomoc materialną, przy pozyskiwaniu środków na sprzęt rehabilitacyjny, wsparcie przy rozwiązywaniu problemów bieżących (PYT 4,6,8,9). Najniższą ilość zaznaczonych odpowiedzi uzyskała odpowiedź na pytanie zwiększenie bezpieczeństwa uczniów (PYT 5).

W obszarze III : Jakie macie Państwo oczekiwania związane z przyszłością dziecka (Co chcecie, aby robiło?, Gdzie przebywało?, Jak się zachowywało? itp.) najczęściej pojawiające się odpowiedzi dotyczyły:

- nabywanie umiejętności prospołecznych u dzieci,
- nabywanie umiejętności by mogły w życiu dorosłym podjąć pracę zawodową,
- obawy o przyszłość dzieci by powstała placówka gdzie mogły by przebywać po ukończeniu szkoły,
- udział w Warsztatach Terapii Zajęciowej po skończeniu szkoły,
- udział w różnych zajęciach o charakterze technicznym, majsterkowanie,
- nabywanie zaradności życiowej by mogły sobie radzić w życiu dorosłym.

Ankieta dotycząca **obszaru II** wykazuje, że rodzice wykazują troskę o swe dzieci. Przebywając w Ośrodku mają one poczucie bezpieczeństwa, nabywają umiejętności na miarę swych możliwości. Rodzice przejawiają obawę o swoje dzieci po ukończeniu szkoły.

Analiza ankiety przeprowadzonej wśród rodziców znajduje odzwierciedlenie w założeniach podstawy programowej gdzie celem edukacji ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest

budowanie jego tożsamości, rozwijanie autonomii i poczucia godności, wdrażanie go do funkcjonowania społecznego oraz do rozumienia i przestrzegania norm społecznych. Dążenie by uczeń zdobył maksymalną samodzielność w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, był zaradny w życiu codziennym, adekwatnie do indywidualnego poziomu sprawności i umiejętności, mógł uczestniczyć w różnych formach życia społecznego na równi z innymi członkami danej zbiorowości, znając i przestrzegając ogólnie przyjęte normy współżycia, zachowując prawo do swojej indywidualności, mógł nabywać umiejętności i uczyć się czynności, przydatnych w przyszłym dorosłym życiu. Zadaniem szkoły i nauczycieli jest tworzenie warunków niezbędnych do zapewnienia uczniowi poczucia bezpieczeństwa, wzmacniania własnej wartości i akceptacji oraz komfortu psychicznego w procesie integracji ze środowiskiem, jednocześnie wspierających aktywność i uczestniczenie w życiu klasy i szkoły. Zapewnienie uczniowi udziału w niezbędnych zajęciach rewalidacyjnych, wynikających z jego potrzeb i zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

2. 3. Identyfikacja skutecznych i sprawdzonych metod wychowawczych i profilaktycznych

W codziennej pracy wychowawczo - profilaktycznej nauczyciele i wychowawcy stosują sprawdzone rozwiązania metodyczne:

- zabawy i gry dydaktyczne i integracyjne,
- gry i zabawy tematyczne i dowolne,
- historyjki obrazkowe, puzzle tematyczne,
- rozmowy z grupą i pogadanki,
- opowiadania, legendy, baśnie, wiersze,
- teatryki, scenki dramatyczne,
- twórczość dziecięca- muzyczna, plastyczna, słowna,
- spotkania poznawcze, wycieczki,
- uroczystości i imprezy na terenie Ośrodka,
- wspólne spotkania,
- relaksacje przy muzyce, muzykoterapia,
- bajkoterapia,
- pedagogika zabawy,
- metoda ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne,
- zabawy i gry ruchowe,
- tworzenie albumów grupy i rodziny, zeszytów i książeczek komunikacyjnych,
- prace grupowe,
- dyżury, prace gospodarcze,
- zaangażowanie wszystkich pracowników Ośrodka,
- współpraca wychowawcza ze wszystkimi rodzicami,
- pedagogizacja rodziców,
- gazetka, tablice informacyjne, zebrania i indywidualne spotkania.

III. Strategie profilaktyczno – wychowawcze

3. 1. Cele ogólne programu

Program profilaktyczno – wychowawczy prowadzi do zamierzonych, konkretnych zmian w jakości funkcjonowania uczniów. Do głównych celów programu należy:

- wspomaganie wychowanków w rozwoju poprzez świadome podejmowanie zorganizowanych działań przyczyniających się do nabywania doświadczeń
- uczenie wychowanków porozumiewania się z otoczeniem w najpełniejszy i indywidualny sposób
- dążenie do maksymalnej samodzielności i zaradności życiowej
- wyposażenie uczniów w takie umiejętności i kompetencje, które w przyszłości pozwolą uczestniczyć im w różnorodnych formach życia społecznego
- eliminowanie lub osłabianie czynników ryzyka i wzmacnianie oddziaływania czynników chroniących.

Głównym kryterium doboru treści wychowawczo – profilaktycznych były aktualne potrzeby i możliwości psychofizyczne podopiecznych placówki.

Poniższy podział wymagań szczegółowych jest otwartym zestawem sytuacji i ról społecznych. W trakcie procesu wychowawczego nauczyciele dokonują wyboru treści (w tym zawężania lub poszerzania) w zależności od indywidualnych potrzeb swoich uczniów na poziomie klasowym. Treści zostały ujęte w następujących obszarach:

Obszar 1: Ja i mój rozwój społeczno – emocjonalny

1. Kształtowanie poczucia własnej wartości, indywidualności i akceptacji;
2. Rozwijanie umiejętności mówienia o sobie;
3. Doskonalenie umiejętności prawidłowego i społecznie akceptowanego sposobu wyrażania emocji;
4. Kształtowanie umiejętności samooceny na miarę indywidualnych możliwości uczniów;
5. Wdrażanie do słuchania i komunikowania się z otoczeniem;
6. Dbanie o higienę osobistą i wygląd;
7. Zwrócenie uwagi na znaczenie zdrowego stylu życia, odżywiania się dla rozwoju dzieci i młodzieży;

Obszar 2: Ja i moja rodzina

1. Rodzina jako podstawowe środowisko wychowawcze
2. Potrzeby i prawa członków rodziny
3. Domowe zajęcia
5. Odpoczynek i rozrywka

4. Tradycje i zwyczaje w rodzinie

Obszar 3: Ja i moja szkoła

1. Integrowanie społeczności szkolnej
2. Wzmacnianie więzi uczniów z grupą, społecznością szkolną w której funkcjonuje
3. Rozwijanie umiejętności współdziałania i pracy dla osiągnięcia wspólnego celu;
4. Nauka adresu Ośrodka
5. Identyfikowanie pracowników szkoły;
6. Znajomość pomieszczeń placówki i terenu wokół niej;
7. Uczestnictwo w imprezach szkolnych, klasowych;
8. Budzenie w dziecku odpowiedzialności za samego siebie i innych;
9. Rozwijanie zainteresowań i zdolności oraz wykorzystywanie indywidualnych predyspozycji i talentów;
10. Zapewnienie optymalnych warunków do wszechstronnego rozwoju dziecka;
11. Kształtowanie właściwych nawyków bezpiecznego zachowania się;

Obszar 4: Ja w szerszej społeczności

1. Poznanie zasad współżycia społecznego;
2. Poznanie zwyczajów i tradycji;
3. Kształtowanie postaw patriotycznych;
4. Przygotowanie do życia w społeczeństwie;
5. Rozwijanie poczucia przynależności do danej społeczności lokalnej i narodu;
6. Poznanie instytucji użyteczności publicznej, środków transportu oraz zasad w nich panujących;
7. Pobudzanie zainteresowań ucznia ochrona środowiska i ekologią;

Obszar 5: Współpraca z rodziną i innymi instytucjami, osobami działającymi na rzecz wychowania

1. Rozwijanie współpracy z rodziną, prawnymi opiekunami i instytucjami lokalnymi;
2. Pomoc psychologiczna – pedagogiczna dla podopiecznych placówki i ich rodzin.

3. 2. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące.

Zaburzenia zdolności poznawczych i brak stymulacji w środowisku rodzinnym prowadzi do obniżenia zdolności radzenia sobie z wymaganiami szkolnymi i życiowymi.

Czynniki ryzyka

- Zły klimat społeczny szkoły, brak wsparcia ze strony nauczycieli
- Wczesne niepowodzenia w nauce
- Problemy z zachowaniem w szkole
- Nadużywanie środków psychoaktywnych przez rodziców , choroby psychiczne w rodzinie
- Antyspołeczne wzorce ról
- Przyzwalające postawy rodziców wobec zachowań problemowych dzieci
- Nieprawidłowa realizacja ról rodzicielskich, niekonsekwencja wychowawcza
- Osłabienie lub brak więzi z rodziną, kolegami
- Odrzucenie przez rówieśników
- Niska samoocena
- Deficyty rozwojowe, słaba odporność na frustrację
- Niedojrzałość emocjonalna i społeczna
- Wysoki poziom lęku i niepokoju
- Wczesne wystąpienie zachowań problemowych
- Niski status społeczno – ekonomiczny, bieda
- Nasilenie przemocy w środowisku lokalnym
- Duża dostępność do środków psychoaktywnych

Czynniki chroniące

- Ciekawość poznawcza
- Posiadanie planów i celów życiowych
- Dobre zdolności adaptacyjne do nowych warunków
- Sprawne mechanizmy samokontroli
- Poczucie własnej wartości, wiara we własne możliwości
- Optymizm
- Nabycie podstawowych umiejętności społecznych, w tym asertywność
- Silna więź emocjonalna z grupą, rodziną
- Przyjazny klimat w szkole i wsparcie
- Wzmocnienie pozytywne, poczucie sprawstwa
- Przynależność do pozytywnej grupy rówieśniczej
- Zaangażowanie w życie rodziny, szkoły, koła zainteresowań

IV. Szczegółowa realizacja programu wychowawczo – profilaktycznego.

Obszar	Zagadnienia do realizacji
Ja i mój rozwój społeczno - emocjonalny	○ Współpraca podczas zabiegów higienicznych; ○ Podejmowanie wszelkich działań związanych z wczesnym wykryciem deficytów, złego samopoczucia oraz zapewnienie odpowiedniej pomocy; ○ Wykorzystywanie w codziennej pracy specyficznych i specjalistycznych metod pracy; ○ Codzienna opieka i pielęgnacja; ○ Rozwijanie motywacji do porozumiewania się; ○ Wykonywanie prostych poleceń nauczyciela; ○ Rozwijanie poczucia własnej wartości, indywidualności oraz poczucia sprawstwa; ○ Doskonalenie umiejętności obsługiwanie siebie: ćwiczenia w praktycznym działaniu; ○ Ubieranie się i estetyki ubioru; ○ Dbanie o sprawność fizyczną i aktywne spędzanie czasu wolnego podczas zabaw i zajęć na świeżym powietrzu; ○ Nauka radzenia sobie z własną seksualnością: zapewnienie wychowankom intymność; ○ Dbania o zdrowie, a w szczególności poznanie zasad racjonalnego i zdrowego odżywiania się i zapobieganie chorobom.
Ja i moja rodzina	○ Rozbudzanie przynależności do rodziny i wzmacnianie więzi emocjonalnej – zapraszanie na uroczystości szkolne i religijne, indywidualne uczniów; ○ Poznanie relacji i związków pomiędzy poszczególnymi członkami rodziny w znaczeniu: rodzice, dzieci, dziadkowie; ○ Utrwalanie imion poszczególnych członków rodziny; ○ Ukazywanie znaczenia rodziny w życiu człowieka podczas pogadań, słuchania bajek z morałem; ○ Kształtowanie szacunku dla wartości i tradycji rodzinnych; ○ Uczestniczenie w obchodach świąt o charakterze rodzinnym; ○ Pamiętanie i obchodzenie najważniejszych świąt (imieniny, urodziny) członków rodziny; ○ Zapoznanie z przeznaczeniem i obsługą podstawowych urządzeń gospodarstwa domowego; ○ Przygotowanie ucznia do samodzielnej egzystencji: podejmowanie prostych obowiązków domowych; ○ Zapoznanie uczniów z relacjami panującymi w rodzinie; ○ Zapozdawanie z tradycjami rodzinnymi i poszanowanie ich;

Ja i moja szkoła	○ Zapewnienie wychowankom poczucia bezpieczeństwa i uczestnictwa w życiu szkoły na miarę ich możliwości; ○ Poznawanie terenu szkoły, pomieszczeń znajdujących się w placówce; ○ Nabywanie wiedzy o sobie i swoich kolegach, koleżankach z klasy/oddziału; ○ Poznawanie zasad panujących w grupie: wewnętrzne ustalenia, omawianie pożądaných reakcji uczniów; ○ Aktywny udział w imprezach i uroczystościach szkolnych; ○ Zapoznanie dzieci z właściwym zachowaniem np.: podczas zagrożeń; ○ Tworzenie reguł współżycia szkolnego, klasowego: regulaminów, kodeksów zachowań; ○ Rozwijanie szacunku do siebie i innych jako grzeczności w słowach i zachowaniu; ○ Wspólne organizowanie imprez klasowych (wigilia, urodziny wychowanków) ○ Nabywanie umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach i rozwiązywania problemów: ○ Nauka przestrzegania zasad bezpieczeństwa w szkole, w czasie drogi do domu i szkoły; ○ Komunikowanie potrzeb i stanów emocjonalnych (złość, szczęście, niepokój); ○ Próby samodzielnego rozwiązywania problemów bez użycia agresji i przemocy; ○ Rozwijanie szacunku do siebie i innych jako grzeczności w słowach, zachowaniu, dbałość o dobro innych; ○ Spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem wedle potrzeb; ○ Wdrażanie do aktywności, jako formy zachowania dobrego samopoczucia i przeciwdziałania zachowaniom trudnym: obserwacja, rozpoznanie i zapobieganie;
Ja w szerszej społeczności	○ Zabawy rozwijające relacje społeczne; ○ Spacerowanie ulicami osiedla, odwiedzanie sklepów i miejsc użyteczności publicznej; ○ Udział w konkursach i imprezach organizowanych w różnorodnych instytucjach na terenie miasta: szkołach, domach kultury, publicznych bibliotekach; ○ Poznawanie miejscowości, zasad poruszania się po drodze; ○ Nabywanie poczucia przynależności narodowej; ○ Kontakt ze sztuką jako sposób spędzania czasu wolnego i zdobywania wiedzy o świecie i samym sobie; ○ Prowadzenie zajęć o charakterze poznawczym w szkole i poza nią; ○ Unikanie czynników szkodliwych dla zdrowia – profilaktyka zdrowego trybu życia; ○ Dbanie o ochronę środowiska i jej znaczenie; ○ Kształtowanie postaw ograniczonego zaufania do osób nieznajomych; ○ Przekazanie informacji gdzie należy szukać pomocy w sytuacjach niebezpiecznych dla zdrowia i życia; ○ Zapoznanie ze środowiskiem lokalnym i instytucjami publicznymi, rodzajami i sposobami spraw załatwianych w tych instytucjach; ○ Przygotowanie ucznia do roli pracownika: poznawanie zawodów o różnym charakterze; ○ Udział w cyklicznych spotkaniach z przedstawicielami poszczególnych zawodów;

Współpraca z rodziną, instytucjami, osobami działającymi na rzecz dzieci	○ Opracowanie kalendarza imprez i uroczystości szkolnych; stała współpraca z przedstawicielami Rady Rodziców; ○ Udział w spotkaniach teamów dotyczących indywidualnych programów nauczania; ○ Prowadzenie wywiadów, rozmów celem poznania sytuacji materialno - bytowych rodzin oraz rozpoznanie ich potrzeb; ○ Organizowanie indywidualnych spotkań i rozmów; ○ Pomoc przy organizacji wizyt lekarskich, przygotowywanie potrzebnych opinii; ○ Stwarzanie rodzicom możliwości wyrażania swoich poglądów; ○ Zapraszanie rodziców do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły oraz wykonywania prac na rzecz uczniów; ○ Udzielanie rodzicom wskazówek i porad w celu zapobiegania trudnościom; ○ Wspieranie rodziców w celu uzyskiwania pomocy w tym materialnej we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny; ○ Pomoc w gromadzeniu i redagowaniu pism do różnego rodzaju instytucji w celu uzyskania konkretnej pomocy dla podopiecznych Ośrodka; ○ Dokładne rozpoznawanie środowiska rodzinnego pod kątem mogących pojawić się problemów natury emocjonalno – społecznych (choroby, przemoc w rodzinie, patologie, uzależnienia i inne); ○ Stała kontrola wypełniania obowiązku szkolnego pod kątem frekwencji: zaznaczanie obecności w dziennikach lekcyjnych, zliczanie nieobecności, stały monitoring frekwencji; ○ Współpraca z poradniami psychologiczno – pedagogicznymi oraz Sądem, MOPS-em, GOPS-em. ○ Realizowanie idei wolontariatu: organizowanie spotkań z wolontariuszami o charakterze edukacyjnym; ○ Indywidualne rozmowy z rodzicami – udzielanie wskazówek i wsparcia;
--	---

V. Strategie ewaluacyjne

5.1. Ewaluacja programu

Realizacja programu przewidziana jest na czas odpowiedniego etapu edukacyjnego. Ma charakter otwarty. W trakcie realizacji program będzie poddany ewaluacji:

- **etapowej**, polegającej na modyfikacji i lepszym dostosowaniu go do możliwości uczniów, spostrzeżeń i uwag dyrekcji, nauczycieli, wychowawców, terapeutów oraz pracowników niepedagogicznych, a przede wszystkim rodziców, realiów bazy domowej i szkolnej;
- **końcowej**, polegającej na przedstawieniu przebiegu realizacji programu z ewentualnymi modyfikacjami, komentarzem zasadności założonych celów, stopniem ich realizacji oraz wniosków na kolejny rok pracy.

Program podlegać będzie ewaluacji odpowiednio do rozwoju, możliwości i potrzeb ucznia lub w momencie, w którym zostaną uzyskane oczekiwane efekty w pracy z uczniem.

5.2. Sposoby kontroli i oceny stopnia realizacji programu

- Obserwacja zachowań uczniów w różnych sytuacjach;
- Pisemna informacja o zachowaniu uczniów formułowania po drugim półroczu;
- Rozmowy z rodzicami;
- Rozmowy z uczniami;
- Rozmowy z pracownikami SOSW;
- Monitorowanie efektów działalności wychowawczo – profilaktycznej przez ankiety socjometryczne.

5.3. Załączniki

Zespół wychowawczo-profilaktyczny po dokonanej analizie potrzeb na bieżący rok szkolny ustala plan działań wychowawczo – profilaktycznych na poziomie klasowym do realizacji w oddziałach szkolnych oraz w grupach wychowawczych.

Załączniki opracowane na poszczególne lata stanowią integralną część Programu Wychowawczo-profilaktycznego.